

SODOBNE DRUŽBE
(9. julij 2009)

PREBERITE NAVODILA !

1. Pri izpolnjevanju lista za odgovore uporabljajte **svinčnik**.
2. Na listu za odgovore označite različico vprašalnika, na katerega odgovarjate, tako da **pri napisu »Različica vprašalnika« pobarvate A**.
3. **Označite vaš študijski status**. Izredni študenti in tisti, ki opravljate diferencialni izpit, pobarvajte krožec pred besedama »Izredni študent«. Če ste redni študent(-ka), pobarvajte krožec pred »Redni študent«.
4. Vaše **odgovore na izpitna vprašanja vpišite** na mesta za odgovore od 1 do 20 na listu za odgovore, **tako da pobarvate krožec z ustrezno črko**. Pri vpisovanju odgovorov **upoštevajte navodila na listu za odgovore**.
5. Na vsako izpitno vprašanje je možen le en pravi odgovor. Pravilni odgovori na vprašanja prinesejo po dve točki. Napačni odgovori se ocenjujejo z negativnimi točkami (pol točke za napačen odgovor)
6. **Če pri posameznem vprašanju ne želite izbrati nobenega odgovora, označite x**. Tako označen odgovor ne bo prinesel niti pozitivnih, niti negativnih točk.

1. Za katerega avtorja oziroma sociološko usmeritev je značilna trditev, da je družbeno delovanje mogoče razumeti le, če razumemo subjektivne pomene, ki jih ljudje pripisujejo svojim aktivnostim v določenem kontekstu?
A) Pozitivizem
B) Negativizem
C) M. Weber*
D) A. Comte
E) K. Marx
2. Katere zgodovinsko obdobje označuje izraz Velika gospodarska kriza (The Great Depression)?
A) Obdobje II. svetovne vojne
B) Obdobje, ki je sledilo II. svetovni vojni (1945-50)
C) Obdobje od 1929 do 1939*
D) Krizo globalnega kapitalizma, ki se je postala očitna leta 2008
3. Za refleksivne posameznike/posameznice je značilna/o (,)
A) visoka stopnja konformnosti, tj. dosledno upoštevanje prevladujočih družbenih norm
B) da jih pri njihovih odločitvah usmerja skupnost, ki ji pripadajo
C) visoka stopnja samozavedanja, znanja in samostojnosti pri sprejemanju odločitev*
D) da na njihove vrednote, stališča in odločitve odločilno vplivajo množični mediji
4. I. Wallerstein s svojo teorijo svetovnega sistema pojasnjuje predvsem
A) politične vidike globalizacijskih procesov
B) kulturno globalizacijo, zlasti kulturni pluralizem in kreolizacijo
C) gospodarske vidike globalizacijskih procesov*
D) vlogo diaspor v sodobnem kapitalizmu
5. Za Marxovo analizo kapitalizma je značilen (tudi) naslednji pojem:
A) anomija
B) blagovna ekonomija (commoditized economy)*
C) formalna racionalnost (formal rationality)
D) glokalizacija
6. Webrova metafora železna kletka (*iron cage*) se nanaša na dejstvo, da
A) je v zahodnem svetu suženjstvo obstajalo še v 19. stoletju
B) je človeško delovanje določeno predvsem z nespremenljivimi biološkimi dejavniki
C) formalne organizacije močno utesnjujejo človeško delovanje v modernih družbah*
D) tudi v modernem svetu lahko obstajajo totalitarni politični režimi
7. Marx in Engels sta poudarjala, da je kapitalizem
A) sicer neuravnotežen, vendar dinamičen ekonomski sistem, ki bo prej ali slej obvladal cel svet*
B) zahodnoevropski pojav in bo zato ostal omejen le na Evropo
C) sicer nastal v Evropi, vendar bo svojo razvojno moč pokazal predvsem v Aziji
D) zahodnoevropski pojav in bo zato ostal omejen le na Evropo in na dele sveta, kjer so se množično naselili Evropejci (npr. ZDA, Latinska Amerika)
8. Konec šestdesetih let in sedemdeseta leta prejšnjega stoletja nekateri družboslovci označujejo kot zaton 'zlate dobe'. Oznaka zaton 'zlate dobe' se nanaša na
A) razpad evropskih socialističnih režimov, še zlasti Sovjetske zveze
B) upadanje vloge religije v družnem življenju
C) konec fordizma kot prevladujočega načina akumulacije v kapitalističnih državah*
D) zaton gospodarske moči zahodnih kapitalističnih držav in vzpon Kitajske kot gospodarske velesile
9. Izrazi *downsizing*, *outsourcing*, in *franchising* se nanašajo na
A) mladinske subkulture, ki so se na Zahodu pojavile v šestdesetih letih prejšnjega stoletja
B) politične ideje, ki so se pojavile v Evropi po razpadu socialističnih režimov
C) nekatere vidike organizacije proizvodnje v post-fordističnem obdobju*

- D) načine življenja, ki so značilni za globalne diaspore.
10. Nekateri klasični sociologi, med njimi zlasti E. Durkheim, so ugotavljali, da je ključni problem modernih družb
- upadanje družbene kohezivnosti*
  - naraščanje odtujitve (*alienation*)
  - izginjanje meje med množično (popularno) in visoko (elitno) kulturo
  - vse večji vpliv religije v družbenem življenju.
11. Oznaka '*rustbelt*' zones se nanaša na
- področja globalne ekonomije, kjer se hitro razvija industrija, ki temelji na najnovejši zahodni tehnologiji
  - novoindustrializirane države, ki so prevzele zastarelo tehnologijo od ekonomsko najbolj razvitih držav
  - področja, ki jih je močno prizadela deindustrializacija*
  - področja, ki niso ali so le malo vključena v svetovno ekonomijo (npr. večina podsaharske Afrike)
12. Izraz biomoč (*biopower*, M. Foucault) označuje
- državne politike, ki urejajo, oz. skušajo urejati velikost, sestavo in značilnosti prebivalstva v državi*
  - dejstvo, da so v družbi najuspešnejši tisti, ki so biološko najmočnejši
  - dejstvo, da je nataliteta v nižjih slojih višja kot v višjih slojih
  - dejstvo, da so prirojene lastnosti posameznikov odločilni dejavnik njihovega družbenega statusa
13. V čem je razlika med pojmom kriminal in deviantnost?
- Kriminal označuje družbeno nezaželene aktivnosti v modernih družbah, deviantnost pa nezaželene aktivnosti v tradicionalnih družbah
  - Med pojmom ni nobene vsebinske razlike
  - Kriminal označuje družbeno nezaželene aktivnosti v tradicionalnih družbah, deviantnost pa nezaželene aktivnosti v modernih družbah
  - Deviantnost je širši pojem, ker se nanaša na vsa odstopanja od družbenih norm, kriminal pa le na težje kršitve norm*
14. Družboslovci, ki raziskujejo povezanost globalizacijskih procesov in spreminjanja razredne strukture, poudarjajo, da
- se z globalizacijo razredne neenakosti v posameznih državah in na globalni ravni zmanjšujejo
  - postajajo razredne strukture v vseh državah, ki so vključene v globalizacijske procese, močno podobne
  - med globalizacijo in spreminjanjem razredne strukture v posameznih državah ni nobene raziskovalno zanimive povezanosti
- D) je ena od posledic globalizacije postopno nastajanje transnacionalnega vladajočega razreda*
15. Ena od neželenih posledic globalizacije v ekonomskih visoko razvitih družbah je
- naraščanje absolutne revščine v teh družbah
  - povečana stopnja umrljivosti prebivalstva
  - deindustrializacija*
  - povečanje delovno intenzivne proizvodnje
16. Skupna značilnost beguncev in razseljenih oseb je, da (so)
- v glavnem prihajajo iz višjih družbenih slojev
  - post-moderni migranti
  - prisilni migranti*
  - predmoderni migranti
17. Teza, da je stopnja kriminalitete močno povezana z intenzivnostjo relativne deprivacije, vključuje idejo, da
- so družbene neenakosti pomemben vzrok kriminalitete
  - je stopnja kriminaliteta praviloma najvišja v ekonomsko manj razvitih državah
  - je stopnja kriminalitete povezana s percepcijo družbenih neenakosti*
  - so razlike v stopnjah kriminalitete na globalni ravni povezane z delitvijo svetovnega sistema na center, periferijo in polperiferijo
18. Marxova razlaga odtujenega (alieniranega) dela v kapitalistični družbi temelji na predpostavki, da
- proizvodno delo v vseh družbah nujno vodi k odtujenemu delu
  - je ustvarjalno in svobodno delo človekovo generično bistvo *
  - proizvodno delo v vseh družbah nujno vodi k odtujenemu delu ter da je razodtujen možna le v prostem času
  - se odtujeno delo pojavlja le v družbah, za katere je značilna visoka anomija.
19. Na katero družboslovno teoretsko tradicijo so se opirali zagovorniki trditve, da potrošnja pogosto pomeni zadovoljevanje *lažnih potreb*?
- funkcionalistično
  - pozitivistično
  - marksistično*
  - teorijo svetovnega sistema
20. Izraz brikolaž (*bricolage*) označuje
- oblačila nekaterih plemen v podsaharski Afriki
  - zgodnje oblike (v 19. stoletju) delavskega odpora kapitalističnemu izkoriščanju
  - namerno mešanje različnih stilov (npr. pri potrošniškem vedenju)*
  - naselbine lumpenproletariata v ekonomsko manj razvitih državah